

Hiphop forever!

Janny Donker Het credo van de wereldwijde hiphopgemeenschap is *Peace, Love, Unity and Having Fun*. Hiphop is meer dan alleen een kunstvorm, het is een *way of life*, die van generatie op generatie wordt overgeleverd. De *Hof van Jaeden* en de *Temple of Hiphop* zijn twee van vele initiatieven om jongeren daarbij te begeleiden.

‘De hiphopcultuur heeft mij een identiteit gegeven. Hiphop is niet iets wat je aantrekt, iets wat je kan eten, het is iets in je hoofd. Als je weet wat de normen en waarden van je cultuur zijn kun je jezelf houding geven.’ Hiphop kan levens veranderen: ‘Ik was in mijn leven nooit zeker over dingen, was onzeker over mezelf (...) maar hiphop was een brandend verlangen, iets waar ik mij letterlijk elke dag mee bezighield.’ Wie dacht dat hiphop de zoveelste bevestiging onder jongeren was – ‘het gaat wel weer over’ – zal hiervan opkijken. Aan het woord is Jae, van de Utrechtse rapgroep *Stropstrikkers*, waar hij in 2008 uit stapte om een ‘hiphopontwikkelingsbureau’ te beginnen dat hij *Hof van Jaeden* noemde. Dat vergde zoveel van zijn energie, dat hij tijdelijk met al zijn activiteiten moest stoppen. In september 2012 maakte Jae samen met rapper Skafalau een nieuwe start met de *Stropstrikkers*. Een jaar later onderstreepte hij zijn comeback met een cd en

videoclips, om in maart van dit jaar met zijn crew een nieuw album uit te brengen.

Hiphopfamilie

Jae (30, geboren in Oranjestad, Aruba) spreekt niet voor niets van een hiphopcultuur als een stelsel van normen en waarden die je met velen deelt en waaraan je toetst wie je bent en hoe je je leven inricht. Het is gebruikelijk om te spreken van een hiphopscene, maar *community* zou een beter woord zijn als het niet zo nadrukkelijk geassocieerd was geraakt met ‘de wijk’ of ‘de buurt’. In Utrecht spreekt men wel van de *hiphop family* als het gaat over de plaatselijke scene. Die is op haar beurt onderdeel van een heel de wereld omspannende ‘familie’. ‘Hiphop is mijn familie, waar ik overal ter wereld welkom ben, herken en herkend word, waarbinnen ik me heb ontwikkeld als wereldburger, dus eigenlijk onderdeel van mijn identiteit als persoon en als professional.’ Dat zegt Sasha Dees, internationaal

producent, programmeur en consultant en bepaald geen met alle trendwinden meewaaiende tiener. Binnen die wereldwijde *community* fungeert de crew of de band als een *nuclear family*: de groep dansers, rappers, muzikanten, graffitischilders met wie je ook buiten werkuren je leven deelt.

Het credo van de wereldwijde hiphop-gemeenschap is *Peace, Love, Unity and Having Fun*. Dat sluit onderlinge competitie niet uit, integendeel. Jae: 'De charme en kracht van hiphop is dat je met het minimale in het leven de kans krijgt om iets groots voor jezelf op te bouwen. (...) Om te beginnen met rap heb je bij wijze van spreken niet eens muziek nodig, *just a pen and paper*. Daarom biedt hiphop voor velen een houvast en toekomstperspectief.' Maar vervolgens kom je in de concurrentie met vele andere artiesten en 'word je gedwongen om jezelf te ontwikkelen in je kunst en uiterst creatief te zijn tot je 100 procent een eigen stijl hebt'. Plagiaat wordt afgestraft. Competitie zit in het hart van de hiphopcultuur, zowel bij rappers en muzikanten als bij dansers en graffitikunstenaars. Breakdancers dagen elkaar uit om zich te bewijzen in hun *battles* – maar even essentieel zijn de *jams* en *cyphers* waarin ze elkaar hun kunsten vertonen en stimuleren zonder dat er prijzen te winnen vallen – zoals ook jazz-musici dat doen.

Broedzorg

Hiphoppers zorgen er zelf voor dat hun cultuur van generatie op generatie wordt overgeleverd. Pioniers als Afrika Bambaataa en KRS One gelden al sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw als grote voorbeelden. Jae: 'Ik wil de hiphopcultuur levend en gezond houden zodat de generatie na mij ook kan profiteren van hiphop en een bestaan kan opbouwen zoals ik nu doe.' Jae had niet het gevoel dat hij zijn bijdrage aan zijn cultuur kon leveren door louter als rapper door te

gaan. Vandaar zijn *Hof van Jaeden*. 'Die hof', zegt hij, 'was een plekje waar ik rust en zekerheid kreeg, een eigen stukje paradijs.' Maar geen paradijs uitsluitend voor eigen genot. Jae begeleidde er anderen bij het realiseren van muziek en videoclip, gaf workshops en leerde anderen workshops te geven. Onder het motto *No Slackin* gaat hij daar nu mee door. Dat motto staat ook op de T-shirts van zijn nieuwe kledinglijn, als een memento voor iedere hiphopper: niet

'De charme en kracht van hiphop is dat je met het minimale in het leven de kans krijgt om iets groots voor jezelf op te bouwen'

verslappen! Zo geeft hij, naast zijn muzikale activiteiten met de *Stropstrikkers*, workshops in Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland, in Overvecht en op middelbare scholen.

De laagdrempeligheid van hiphop heeft volgens Jae geleid tot een grote toevloed van artiesten – 'bijna een overschot' – maar ook tot een groot tekort aan 'professionele mensen achter de schermen'. In verhouding tot het aantal kunstenaars zijn er te weinig mensen die hen zakelijk kunnen begeleiden

en hun werk promoten. Ook aan geluids-technici met verstand van hiphop ontbreekt het, met ‘verkloting’ van het geluid in de zalen als gevolg. In Utrecht besteedt de Nederlandse Popacademie (NPAC) veel aandacht aan ondernemerschap, maar de opleidingen zouden volgens Jae nog veel meer moeten doen aan het kweken van goede krachten ‘achter de schermen’.

Hof van Jaeden is niet het enige uit de hiphopgemeenschap voortgekomen initiatief tot besteding en overdracht van de eigen cultuur. Zorg voor de *Nachwuchs* – ‘broedzorg’ – is bijna van het begin af aan een programma-punt geweest. Wie voldoende niveau van *skills* bereikt meende te hebben, begon al snel les te geven aan minder gevorderden. De Utrechtse *hiphop family* heeft bijvoorbeeld het collectief Habek voortgebracht, dat vanaf 2007 evenementen organiseerde en nu een eigen talentontwikkelingstraject biedt voor gevorderde hiphoppers – zoals Jae, die er stemtraining wil gaan doen. Vergelijkbare ondernemingen zijn er onder andere in Den Haag, Groningen en Eindhoven. In Rotterdam bestaat al sinds 2002 het HipHopHuis, gestart onder auspiciën van de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR). Naast deze grotere initiatieven wemelt het van de hiphoppers die alleen of in samenwerking evenementen organiseren, informatieve websites beheren, facilitaire bedrijfjes runnen of rap-, dj-, dans- of graffitilessen aanbieden. De hiphopscene staat bekend als uitermate zelfredzaam. Wat talentontwikkeling betreft móésten ze ook wel. Tot 2002 was alle kunstvakonderwijs in handen van het hbo: de academies en conservatoria, die vooropleidingen op havo/vwo-niveau eisten. Pas vanaf dat jaar verschenen er mbo-opleidingen tot artiest-entertainer waarop jongeren zonder zo’n diploma terechtkonden – en onder hen waren vele aspirant-hiphoppers.

Urban arts?

De term hiphop duidt zowel een bepaalde muziek- en dansstijl en beeldtaal aan als de mentaliteit die de leden van de wereldwijde hiphopfamilie met elkaar gemeen hebben. Het woord staat voor zowel een kunstvorm als een *way of life*. Aan de ene kant dreigt vaagheid (wat houdt die levenshouding dan precies in?), aan de andere kant beperking (is deze dans- of muziekstijl nou hiphop of niet?). Dat werkt onduidelijkheid en misverstand in de hand. Met een verwijzing naar de grootstedelijke oorsprong van hiphop is als alternatief de benaming *urban arts* in zwang geraakt. Het etiket *urban* wordt echter in zoveel andere combinaties gebruikt dat ook déze term een loze kreet dreigt te worden. Men spreekt van *urban sports*, *urban games*, *urban design*, *urban farming*, *urban food* en als een soort koepelbegrip *urban culture*. Niet iedereen heeft dan ook vrede met een vervanging van hiphop door *urban arts*.

Het stukje paradijs waar Jae over spreekt, is niet *urban* in de zin van het soort grootstedelijkheid dat zich bijvoorbeeld manifesteert in de grote winkelcentra, de consumptieparadijzen die zichzelf aanprijzen als locaties voor een niet te missen *experience*. Verlichting, muziek, architectuur, design van display en koopwaar spannen er samen om het je zo naar de zin te maken dat je bijna vergeet dat je voor de regisseurs van de show niet meer dan een *target* bent in een verkoopstrategie. Zo’n belevenisparadijs brengt geen rust en zekerheid maar spanning en vermaak – entertainment. *Never a dull moment*, zelfs niet in de wachtkamer van de belastingdienst. Dit voor een belangrijk deel dankzij nieuwe media en communicatieve *gadgetry* die op elk gewenst moment een duik in de informatiestroom toelaat.

Hier fungeert de techniek als een zorgzame Urban Moeder Natuur die er alles aan doet – en kán doen – om het haar kinderen naar de

Janny Donker

doet onderzoek naar hiphop in verschillende Nederlandse steden, dat zij dit jaar afsluit met een publicatie

zin te maken. Haar creativiteit laat duizend bloemen bloeien op een heel onze westerse wereld omvattend speelveld waar het met de dag ludieker en comfortabeler wordt. Vergeleken met dit optimistische toekomstbeeld leven de bewoners van de Hoven van Jaeden als bloemenkinderen die voor hun houvast en toekomstperspectief vertrouwen op muziek en dans. Veel techniek vinden ze niet nodig op hun weg naar *Peace, Love and Unity*. Wat niet betekent dat hiphoppers technische hoogstandjes principieel uit de weg gaan als ze kunnen uitpakken met een spectaculaire show. Jae bijvoorbeeld is uitgekeken op de simpele combinatie van rapper en dj: waarom geen attributen, kostuums, lichtshow, visuals op beeldschermen, vraagt hij zich af. Afrika Bambaataa die uit een ruimteschip op het podium stapt – dat zit er in Tivoli of Paradiso niet in, maar toch... De elektronica gaat ook aan hiphop niet onopgemerkt voorbij. Maar van geavanceerde apparatuur word je niet per se gelukkiger. ‘Vind de diamant in jezelf,’ schrijft Triwish Hanoeman van het hiphopentertainment-bedrijf *Dirty Diamond* in Utrecht. Impliciet: niet op de *urban* belevenismarkt.

Zicht op een betere wereld

Hiphoplegende KRS One heeft een internationaal project opgezet om de beginselen van hiphop in ere te houden en aan nieuwe generaties te onderwijzen: *Temple of Hip-hop*. Zelf reist hij de wereld rond om die beginselen uit te dragen. Jae: ‘Alles wat hij zegt is positief, is bedoeld om het voor jou beter te maken.’ Zo’n tempel voor de oorspronkelijke normen en waarden is niet overbodig. De vriendschappelijke wedijver die in de hiphop-cultuur zo’n centrale plaats inneemt, kan zich ontwikkelen tot een slang in het paradijs: rappers die elkaar beledigen – soms tot moord en doodslag aan toe –, graffitiwriters die hun territorium met harde hand verdedigen tegen

concurrenten. Juni 2006 gaf KRS One groen licht voor de oprichting van een *Temple of Hip-hop* in Nederland, in Amsterdam-Zuidoost. Niet alleen ter wille van de hiphopbeginnselen: ook om jongeren steun en advies te bieden bij praktische levensvraagstukken als schoolkeuze, werk en inkomen. En zo bewijzen hiphoppers zich als kunstenaars die het zicht openhouden op een betere wereld.

Met dank aan Jermain Bridgewater aka Jae. Zijn uitspraken zijn ontleend aan een tekst die hij in januari 2011 op mijn verzoek schreef voor mijn onderzoeksrapport *Utrecht Revisited: Urban Arts in Utrecht op weg naar 2013* en aan een interview op 4 april 2014. Het citaat van Sasha Dees komt uit ‘En dat ene, dat is hiphop’, *Theatermaker*, extra katern, april 2012.